

Megoldásra váró erdélyi gazdasági problémák*

I. Mezőgazdasági téren

1) *A mezőgazdasági növényi termelés fokozása és oly irányú átállítása, hogy a minőségi termelést a földrajzi adottságoknak megfelelően fokozzuk, és ezzel az anyaország termelését kiegészítsük (ipari növények, magvak, hüvelyesek és kapások fokozott termelése, a cserző anyagok hasznosítása).*

2) *A szarvasmarha és juh-tenyésztés minőségi és mennyiségi fejlesztése, valamint ennek kapcsán a havasi legelők javítása.*

3) *A fatermelés tervszerű megszervezése (a közlekedési hálózatnak a fatermelés érdekében egyező kiépítése).*

4) *A len- és kendertermelés fokozása.*

5) *A gyapjútermelés ésszerűsítése és minőségjavítása.*

6) *A bőrtermelés fokozása az állattenyésztés fejlesztési programjának keretében.*

II. Az energiagazdálkodás terén

1) *A szén-lelőhelyek fokozott kiaknázása és a közlekedési hálózat ennek megfelelő kiépítése (Köpecz, Almásvölgy, Tataros)*

2) *A kőolaj és földgáz-kutatások sürgős megkezdése.*

3) *Erdély villamosításának kérdése, kapcsolatban a rendelkezésre álló vízierők hasznosításával.*

III. Az ipar terén

1) A visszatért terület *iparvállalatainak* számbavétele alapján annak megállapítása, hogy az a) igények és b) a lehetőségek figyelembevételével mely szakmában lenne *bővítéseknek*, illetve új alapításoknak helye. Ennek

* Forrás: Az Erdélyi Gazdasági Tanács 1940. november 18-i jegyzőkönyvének melléklete. Budapesti Kereskedelmi- és Iparkamara, Elnöki iratok, MNL OL, Z 193, 121. doboz, 266. tétel.

keretében különös súly lenne fektetendő egészséges *középipar* létesítésére, illetve megfelelő hitelellátással való megerősítésére. Ezen iparfejlesztési program elősegítésére az életképesnek látszó vállalatok részére a magyar iparfejlesztési törvény alapján megfelelő kedvezmények lennének nyújthatók.

2) Az *iparfejlesztés* terén máris jelentkeznek feladatok:

a) a Nagybánya-Radna-i fémbánya-vidék termelésének fokozása, az udvarhelyi vasérctelepek kiaknázása (a közlekedési hálózatok megfelelő kiépítése);

b) a Bihar megyei aszfaltbányák termelésének korszerűsítése;

c) a só fokozott ipari feldolgozása (szódagyártás);

d) az erdélyi faipar fejlesztése: a cellulóz és papíryanag, a „Zellwolle”-gyártás kiépítése. Falepárló ipar (faszén) létesítése, parketta-, furnírgyárak alapítása, stb.;

e) gyapjúfeldolgozó üzemek létesítése;

f) len és kender feldolgozásának fokozása;

g) az üvegipar terén az erdélyi gyógy- és ásványvízforrások számára palackgyártás létesítése;

h) az udvarhelyi agyagipar (Korond) felkarolása;

i) a háziipar fejlesztése (nyersanyaggal való ellátása és a termékek értékesítésének megszervezése).

IV. Munkaalkalmak szervezése terén

1) A *közmunkára* nézve egységes és szerves program kidolgozása, amely tekintettel van:

a) az elrendelendő munkák közgazdasági jelentőségére;

b) a munkálatokhoz szükséges nyersanyagok rendelkezésre állására;

c) a helybeli munkaerők foglalkoztatására (ínségmunka). Ilyen munkák elsősorban az út-, vasút-, vízepítési munkák stb.

2) Az *épület tatarozására* vonatkozó anyaországi és felvidéki adókedvezményeknek erdélyi részekre való mielőbbi kiterjesztése. (A pénzügyminisztériumban erre vonatkozólag már tervezet van kidolgozás alatt.)

V. A hitelellátás terén

1) Tekintettel arra, hogy a visszacsatolt területen kevés az önálló keresztny kereskedők és iparosok száma, kívánatos az önállósulni akaró és erre alkalmas ifjak számára az Önállósítási Alap támogatásával olcsó kölcsönö-

ket juttatni. Az Alap ellátmánya e célból felemelendő volna, annál is inkább, mivel a kereskedelemre különösen alkalmas székely ifjakkal pótolható volna az a hiány is, ami az anyaországi kereskedelem átállítása során alkalmas keresztény kereskedő ifjakban mutatkozik.

2) *A fedezettel bíró iparosok és kereskedők számára termelési, illetve árubeszerzési hitelek* nyújtása. (Kapcsolatban a kérdés anyaországi megoldásával.)

3) *A fedezet nélküli kölcsönakciónak az erdélyrészi területekre való kiterjesztése.*

4) *Előlegnyújtás* oly vállalatok részére, amelyeknek a román állammal vagy közhatósággal szemben már megtörtént áruszállításokból kifolyólag követelése van.

5) *Az ipari átalakítások hitellel való elősegítése.* A meglévő üzemeket – az anyaországi TMI – vagy ahhoz hasonló szerv útján – hitellel kell hozzájutatni ahhoz, hogy a megváltozott helyzetnek megfelelő átalakítási munkákat mielőbb elvégezhessek. Ilyen átalakítás szüksége merül fel pl. a pakurával dolgozó ipari üzemek más motorikus hajtóerővel való átalakítása, vagy az elavult villanyáramfejlesztő-telepek modernizálása és egyenáramról váltóáramra való átépítése terén.

6) *A szállodai hitelek megszervezése.* A városok és fürdőhelyek szállodái a román uralom alatt teljesen leromlottak. Az anyaországgal való forgalom megindulásával fokozott igénybevétel fog mutatkozni, nem utolsósorban az autós idegenforgalom részéről, amit csak akkor tudnánk kielégíteni, ha – hasonlóan az anyaország néhány év előtti akciójához – a modernizáláshoz szükséges középlejratú hitelben részesülhetnének.

VI. Közlekedés terén

1) *Vasútépítés.* Örvendetes, hogy a kormány vasútépítési tervei nagyjában máris kialakultak és a Marosvásárhely–kolozsnagyidai keskenyvágányú vonal meghosszabbítási munkálatai megkezdődtek, a székely körvasútnak a Szamos-völgyi vasúttal való összeköttetése, valamint a közvetlen kapcsolat nélkül maradt Udvarhely megyével való kapcsolata pedig a legközelebbi munkaprogram tárgyai. További vasútvonal-építések szükségesek Székelyudvarhelytől Csíkszereda, valamint Székelyudvarhelytől Sepsiszentgyörgy viszonylataiban. Kívánatos, hogy úgy a vonalak megépítésének sorrendi kérdésében, mint a közelebbi vonalvezetés tekintetében az Erdélyrészi Gazdasági Tanács véleménye kikérésük, hogy ezzel az 1914 előtti helyzet elkerülhető legyen, amikor az erdélyi vonalak trasszírozása kérdésében az erdélyi érdekeltségek a kormánnyal ellentétbe kerültek.

2) Az Erdélyt érdeklő vasúti tarifális kérdések a gazdasági vérkeringés megindulása érdekében - a degresszív tarifa bevezetésén túlmenően - mielőbb rendezendők. Szükséges e célból az erdélyi gazdasági körök kívánságainak anketon való tisztázása.

3) Útépítés. A kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter 91571/VII. számú leirata a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamarához nagyszabású tervek körvonalait tartalmazza az erdélyi úthálózat átépítése és a munkák sorrendisége tekintetében. Kívánatos, hogy éppen úgy, mint a vasútépítés kérdésében, itt is mód adassék az Erdélyrészi Gazdasági Tanácsnak, hogy úgy a sürgősség, mint a sorrendiség kérdésében véleményt nyilváníthasson.

VII. Idegenforgalom és ásványvíz-értékesítés

A természeti és balneológiai kincsekben gazdag Székelyföld belső és idegenforgalmának előfeltétele a VI. fejezetben vázolt közlekedési program megvalósítása. A további problémák közül kettő látszik elsősorban sürgősnek:

1) *Tatarozási adókedvezmények engedélyezése* a fürdőhelyek szállodáinak és villáinak megfelelő karbahelyezésére. Az elszállásolási lehetőségek kibővítését ugyanis a meglévők *minőségi* feljavításának kell megelőznie.

2) *Az ásványértékesítés* érdekében biztosítandó az erdélyi ásványvizeknek az anyaországba való nagyobb kelendősége. Ebből a célból a következő intézkedések teendők:

a) a magyar származású természetes ásványvizek fogyasztási adójának, mely a fogyasztási ár 10%-át teszi, megszüntetése;

b) az eddiginél is csökkentettebb vasúti díjszámítás bevezetése a 650 km-nél hosszabb távolságról szállított ásványvizekre;

c) a fővárosi ásványvíz-kereskedések címére érkezett és innen továbbszállított, ásványvíz küldemények után a vagononként 30 pengőt tevő követvám visszatérítése.